

नगर विकास योजनाका प्रमुख नीति तथा कार्यक्रमहरू
कृषि पर्यटन र भौतिक पूर्वाधार विकास : सूर्योदय नगरपालिकाको समृद्धिको आधार

१. भौतिक पूर्वाधार विकास नीति

“सुदृढ भौतिक पूर्वाधार समृद्ध नगरको आधार”

१. समुन्नतिको सबैभन्दा ठूलो साधनको रूपमा रहेको भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रको एकीकृत र व्यवस्थित विकासका लागि कम्तीमा पनि २० वर्षे दीर्घकालीन सोचका साथ यसै आ.व. मा एकीकृत नगर विकास गुरुयोजना निर्माण गरी सोहि आधारमा वार्षिक नगर विकास योजना निर्माण गरि कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइने छ ।
२. DPR भइसकेका योजनाहरूलाई प्राथमिकताका आधारमा प्रदेश र संघको योजनासँग नदोहोरिने गरी निर्माण कार्य सञ्चालन गरिनेछ ।
३. सूर्योदय नगरपालिका क्षेत्रभित्र निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका पशुपतिनगर बसपार्क र फिक्कल बसपार्कलाई उच्च प्राथमिकताका साथ निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ । साथै उपयुक्त स्थानहरूमा थप पार्किङ स्थलहरूको खोजी तथा अध्ययन गरी निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
४. सूर्योदय नगरपालिकाको कन्याम क्षेत्रमा रहेको जग्गामा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको बहुउद्देश्यीय व्यावसायिक भवन (Multipurpose Commercial Complex) को निर्माण गरिनेछ । उक्त आयोजनामा दाता संस्था सार्वजनिक निजी साझेदारी र लागत लाभका आधारमा निजी तथा सामुदायिक क्षेत्रको सहयोगमा निर्माण सञ्चालन तथा हस्तान्तरण (BOOT) नीति अनुसार सञ्चालन गर्ने नीति लिइने छ ।
५. प्रदेश सभाको कार्यक्रममा समावेश भएको केवलकारको सम्भाव्यता अध्ययनको कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाउन नगरपालिकाले समन्वयकारी भूमिका खेल्नेछ ।
६. निर्मित पूर्वाधारको नियमित मर्मत सम्भार सञ्चालन संरक्षण एवम् सम्वर्द्धन गर्न टोल विकास संस्था समुदाय र उपभोक्ता समितिहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने नीति लिइनेछ । एवम् सरोकारवालाहरूलाई प्राविधिक सहजकर्ता सम्बन्धी ज्ञान सीप प्रदान गर्नका लागि अभिमुखीकरण तालिमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
७. पर्यावरणलाई ध्यानमा राखी नगर स्तरीय विकास निर्माण मापदण्डलाई अध्यावधिक गरी कडाईका साथ पालना गर्दै बढीभन्दा बढी लागत र जनसहभागिता जुट्ने योजनाहरूलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाउने नीति लिइनेछ ।
८. भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालन हुने पूर्वाधारका योजनाहरूमा वडा स्तरमा पाँच लाख र नगर स्तरमा पच्चीस लाख भन्दा कम लागतको कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नपाइने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइने छ ।
९. पेश्की शुन्य अभियानका लागि पेश्की दिने कार्यलाई निरुत्साहित गरि प्राविधिक मूल्याङ्कनका आधारमा भुक्तानी दिइने नीति अवलम्बन गरिने छ, तर स्वीकृत खरिद योजना बमोजिम निर्माण सामग्री खरिद गर्नु पर्ने भई उपभोक्ताको लागत सहभागिता नगद नै रकम नगरपालिकामा जम्मा गर्नेका हकमा पेश्की उपलब्ध गराउन सकिने छ ।
१०. उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन र अन्य काम कारबाहीको परिप्रेक्षमा सूर्योदय नगरपालिकाको स्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि : २०७४ लाई थप प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
११. नगरपालिका क्षेत्रभित्र अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको क्रिकेट मैदान कवर्डहल रंगशाला आदि निर्माण गर्नका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
१२. प्राथमिकताका आधारमा वडा कार्यालय भवनहरू क्रमश निर्माण गर्दै लगिनेछ ।

२. सडक तथा यातायात नीति

“बाह्रमास यातायात सञ्चालनको अवस्था नगरवासीको दिनचर्यामा सहजता”

१. विकासको मेरुदण्डको रूपमा मानिने सडक निर्माणमा एक वडा एक बाह्रमासे सडक (All Weather Road) को नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२. DPR भइसकेका सडकहरूलाई प्राथमिकताका आधारमा क्रमश निर्माणको प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ ।
३. कालोपत्रे सडकसँग जोडिने सबै वडाका बाह्रमासे बाटोलाई ५ वर्षभित्रमा कम्तीमा ३ कि.मि. सम्म कालोपत्रे गरिनेछ ।
४. उन्नती समावेशी वृद्धि कार्यक्रम अन्तर्गत हाल निर्माणाधीन फिक्कल गुप्ती नयाँबजार सडक बरबोटे माने कट्टेबुड कृषि सडक पालटाडे सिद्धीगाउँ सडकलाई क्रमश कालोपत्रे गर्दै लैजाने प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ ।
५. सडक निर्माण गर्दा पर्यावरण पानीका मूहानहरूलाई संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै एकीकृत रूपमा निर्माण कार्य अगाडि बढाइने छ ।
६. नगरपालिका भित्र सडक निर्माण गर्दा स्थानीय स्तरमा उत्पादनको पकेट क्षेत्र र पर्यटन प्रवर्द्धनलाई आधार लिइनेछ ।
७. नगरपालिकाभित्र रहेका नगर स्तरीय प्रदेश स्तरीय र राष्ट्रिय स्तरको सडकको दायँबायाँ अधिकार क्षेत्रको मापदण्ड अनुसार पालना गर्नेगराउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
८. सूर्योदय नगरपालिका क्षेत्रभित्र पर्ने मेची राजमार्गमा निर्वाध रूपमा यातायात सञ्चालन गर्न सडक क्षेत्राधिकार विस्तार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

९. सडक क्षेत्राधिकारको यकिन गर्न सडक डिभिजन कार्यालय र नापी कार्यालयसँग समन्वय गरी रेखांकन गरी लगत कट्टाको प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ ।
१०. सडक डिभिजन कार्यालयको सहकार्यमा सूर्योदय नगरको कन्याम पर्यटकीय क्षेत्रको गुरुयोजना अनुसार सडक क्षेत्रलाई व्यवस्थित गर्ने कार्य गरिनेछ ।
११. सडकमा निर्वाध रुपमा आवतजावत गर्न अवरोध श्रृजना गर्ने कार्य ,सडक निर्माण सामग्री राख्ने, गोलिया, काठ थुपार्ने, सडक मिचेर घरटहरा बनाउने, पाली गाँस्ने, पसल थाप्ने, जस्ता कार्यहरूलाई निरुत्साहित गरिनेछ । अटेर गरी अवरुद्ध गर्ने कार्यलाई दण्ड जरिवानासँग आवद्ध गरिनेछ ।
१२. निर्धारित मापदण्ड अनुसार कार्य गर्न अवरोध खडा हुने सडक योजनाहरूमा लगानी नगर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१३. स्थानीय तहको निर्माण पछि यस नगरपालिकाको क्षेत्र विस्तार भएकोले भौगोलिक अवस्थालाई मध्यनजर राखी सबै वडाहरूलाई समेट्ने गरी सूर्योदय नगर बाह्य चक्रपथको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
१४. नगरपालिका क्षेत्रभित्रको यातायात सेवालाई भरपर्दो र दिगो रुपमा सञ्चालन गर्न निजीसहकारी क्षेत्रको सहयोगमा नगर बस सञ्चालन गर्न अध्ययन गरिनेछ ।
१५. हाल सञ्चालनमा रहेका DPR नबनेका सडकहरू प्राविधिक इन्जिनियरिङ, दृष्टिबाट उपयुक्त भए नभएको यकीन गरी अनुपयुक्त स्थानमा परिवर्तन गर्नेगरी मात्र थप लगानी कार्य गरिनेछ । सुधार गर्न नसकिने रहेछ भने लगानी नगर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

३. खानेपानी

“जलश्रोत संरक्षणको अभियान, मानव जीवनको पहिचान”

१. समुदायले प्रयोग गरिरहेको खानेपानीको मुहान कसैको नम्बरी आवादी भित्र नै परेपनि वडा समिति वा नगर कार्यपालिकासँग वैकल्पिक व्यवस्था गरी स्वीकृति नलिई मास्ने वा निषेध गर्न पूर्ण प्रतिबन्ध लगाइनेछ ।
२. नगर क्षेत्रभित्रका नागरिकलाई पिउने पानीको न्यूनतम व्यवस्थापन गर्न सबै पक्षसँग समन्वय गरिनेछ ।
३. विगत समयदेखि सामुहिक रुपमा सञ्चालनमा रहेका खानेपानीका मुहान तथा श्रोत सामुहिकसार्वजनिक प्रयोगमा कसैले पनि अवरोध गर्न पाउने छैन । यदि कसैले अवरोध गरेमा त्यस्तो कार्य दण्डनीय हुने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
४. स्थानीय स्तरमा रहेका पानीका मुहानहरूको संरक्षण सम्वर्द्धन र प्रयोग गर्न वडा समितिको अगुवाईमा टोल विकास संस्था तथा समुदायलाई परिचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
५. परम्परादेखि सञ्चालनमा रहेको खानेपानीको मुहानलाई संरक्षण तथा सम्वर्द्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
६. गल्छी खोल्साबाट बग्ने पानीलाई सोहि ठाउँमा अड्याउन प्राकृतिक छेकबारका कार्यक्रम स्थानीय समुदायको अग्रसरतामा सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
७. पानीका श्रोत र बहाबक्षेत्र वरिपरि रसायनिक मल तथा विषादीको प्रयोग गर्ने कार्यलाई दण्डनीय गरिनेछ ।
८. घरघरमा आकाशेपानी संकलनका लागि प्रोत्साहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
९. खानेपानी मुहानको वरपर कुनैपनि किसिमको रुख, बिरुवा काट्न हटाउन नपाउने गरी समुदायकै सहयोगमा कडाईका साथ पालना गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१०. सडक लगायतका भौतिक पूर्वाधारका संरचनाहरू निर्माण गर्दा गराउँदा पानीको मूल र श्रोतलाई हुन सक्ने हानी क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू सँगसँगै अवलम्बन गर्ने नीति लिइनेछ ।
११. जोगमाई वृहत खानेपानी योजनाको निर्माण कार्य समयमै सम्पन्न गर्न आवश्यक सहयोग, समन्वयको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१२. यस नगरपालिकाको वडा नं. १ लाई पानीको संरक्षित उद्गम तथा संरक्षित क्षेत्रको रुपमा संरक्षण, सम्वर्द्धन र विकास गर्न विज्ञहरू मार्फत एकीकृत सम्भाव्यता अध्ययन गरी गुरुयोजना निर्माण गरी क्रमशः कार्यान्वयन गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१३. लिफ्टिङ सिस्टम अन्तर्गत सञ्चालनमा रहेका खानेपानीका योजनाहरूलाई वैकल्पिक उर्जाको प्रयोगद्वारा लागत साझेदारीका आधारमा प्रयोगमा ल्याउन सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
१४. खानेपानीको प्रयोजनका लागि प्रयोग भइरहेको विद्युतको हालको महशुल दर घटाउन सम्बन्धित निकायसँग पहल गरिनेछ ।
१५. फिक्कल खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति अन्तर्गतका श्रीखोला खानेपानी आयोजनालाई व्यवस्थित, पारदर्शी र पूर्ण क्षमतामा ल्याउन पहल गरिनेछ ।
१६. खानेपानीको स्थानीय मुहान संरक्षण तथा मुहान आसपास पानी प्रदायक वनस्पति रोपण कार्यक्रम अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिने छ ।

४. विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा

“उज्यालो नगर हाम्रो अभियान, झिलीमिली सोलार सडक सूर्योदयको पहिचान”

१. चिया प्रशोधन कारखाना, साना, मझौला, ठूला कलकारखाना तथा व्यावसायिक केन्द्रहरूमा आवश्यक पर्ने ट्रान्सफर्मर (Transformer) तीन फेज लाइन विस्तारको निम्ति विद्युत प्राधिकरणसँग समन्वय गरिनेछ ।

२. विद्युत प्राधिकरणसँग समन्वय गरी समुदाय समेतको लागत सहभागितामा तीन वर्षभित्र काठका बिजुली पोल प्रतिस्थापन गरिनेछ ।
३. हालसम्म पनि विद्युत सेवा नपुगेका टोल बस्तीहरूमा विद्युत प्राधिकरणसँग समन्वय गरि विद्युतीकरण गरिनेछ ।
४. राष्ट्रिय प्रशारण विद्युत विस्तार गर्दा तुलनात्मक रूपमा महंगो पर्ने टोल बस्ती घरहरूमा उज्यालो बनाउन सरोकारवालाहरूको समेत सहभागितामा वैकल्पिक उर्जा सौर्य उर्जा को विस्तार गरिनेछ ।
५. दुई वर्षभित्र प्रत्येक नगरवासीको घरघरमा उज्यालोको लागि प्रयोग गरिने परम्परागत साधन टुकी मैनबती र दियालो आदि प्रतिस्थापन गरि सकिनेछ ।
६. पर्यटकीय क्षेत्र सार्वजनिक महत्वका भवन तथा स्थान बजारक्षेत्र कालोपत्रे सडक क्षेत्रभित्रका टोलबस्ती समुदायको साझेदारीमा सौर्य सडक बती जडान गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
७. नेपाल विद्युत प्राधिकरणको सूर्योदय नगरपालिकामा रहेको शाखालाई वितरण केन्द्रको रूपमा स्तरवृद्धि गर्न पहल गरिनेछ ।
८. विद्युतको केन्द्रीय प्रशारण तथा वैकल्पिक उर्जा शक्तिलाई नगरवासीको दैनिक आवश्यकता तथा उद्यम विकाससँग आबद्ध गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
९. वैकल्पिक उर्जाका सम्भावनाहरूलाई पहिचान गरी सरोकारवालाहरूको सहभागिता तथा समन्वयमा प्रयोगमा ल्याउने नीति लिइनेछ ।
१०. नगरपालिका क्षेत्रभित्र विद्युत उत्पादन गर्न गराउन आवश्यकता अनुसार सहजीकरण तथा समन्वय गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
११. विद्युत हाइटेन्सन लाइन मुनि कुनैपनि भौतिक संरचना निर्माण गर्न निरुत्साहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१२. राष्ट्रिय सम्पत्तिको रूपमा रहेको अत्यन्त सम्वेदनशील हाइटेन्सन लाइनको विद्युतको पोल भएको दुई मिटर वरिपरि कुनैपनि किसिमको खनजोत गर्न पूर्ण निषेध गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१३. बजार क्षेत्रमा रहेको विद्युत वितरणको तारलाई इन्सुलिन तारमा परिणत गर्न सम्बन्धित निकायसँग पहल गरिनेछ ।
१४. सामुदायिक विद्युत आयोजनाहरूलाई प्रतिस्थापन गरी नेपाल विद्युत प्राधिकरणको स्वामीत्वमा लैजान पहल गरिनेछ ।

५. बस्ती विकास तथा भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण

व्यवस्थित बस्ती भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण हाम्रो अभियान

१. अतिविपन्न आर्थिक अवस्था भएका परिवारहरूको बसोवास गर्ने घरको छाना फुसको भएमा त्यस्ता घरहरूको फुसको छाना नगरपालिकाले प्रतिस्थापन गरी व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२. राष्ट्रिय भूउपयोग नीतिका आधारमा कम्तीमा २० वर्ष दीर्घकालीन सोच सहित राष्ट्रिय सहरी विकास नीतिभित्र रही बस्ती विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३. राष्ट्रिय शहरी विकास नीतिलाई अवलम्बन गरी व्यक्ति समुदायको अग्रसरतामा बस्ती विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गरे गराएमा त्यस्तो कार्यलाई प्रोत्साहित गर्न प्राविधिक तथा भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा सहयोग तथा लगानी गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
४. जतासुकै बस्ती विकासका लागि प्लटिड गरी अव्यवस्थित बस्ती विकास गर्ने कार्यलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।
५. राष्ट्रिय शहरी विकास नीतिलाई अवलम्बन गरी व्यक्ति समुदायको अग्रसरतामा बस्ती विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गरे गराएमा त्यस्तो कार्यलाई प्रोत्साहित गर्न प्राविधिक तथा भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा सहयोग तथा लगानी गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
६. भवन निर्माण मापदण्ड लागु हुनुभन्दा अगाडि निर्माण भएका घरहरूलाई भवन निर्माण मापदण्डमा उल्लेख भएको व्यवस्था अनुसार घर अभिलेखीकरण कार्य अभियानको रूपमा सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
७. संघीय प्रदेश तथा नगरस्तरीय सडकमा जोडिएका जग्गा घरघडेरीका लागि किताकाट गरी किनवेच गर्दा त्यस्ता सडकहरूसँग जोडिएको जग्गा र सो देखि ३०० मिटरको दूरीसम्म १९०.७८ वर्ग मिटर .६ आना भन्दा घटी किताकाट गरी किनवेच गर्न रोक लगाइने नीति अवलम्बन गरिनेछ । तर ६ आना बराबरका क्षेत्र मिलान गर्न किता जोडिएको सँधियारसँग लिनदिन रोकिएको मानिने छैन तर दिने सँधियारको बाँकी रहने जग्गा ६ आना भन्दा कम हुनु हुनेछैन ।
८. नगरपालिकाको क्षेत्रभित्र निर्माण गरी निजी सामुदायिक लगायतका सबै किसिमका भवन निर्माणका लागि भवन निर्माण मापदण्डलाई पूर्ण पालना गरी गराई भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण गर्ने गराउने नीति कडाईका साथ पालना गर्ने गराइने छ ।
९. तालिमप्राप्त कालिगढहरूबाट मात्र घर निर्माण गर्ने गर्न गराउन कालिगढ तालिम सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१०. घर निर्माण गर्दा अनियन्त्रित रूपले पहाड खार्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।
११. घर निर्माण गर्दा अनिवार्य रूपमा नक्सपास गर्नुपर्ने छ । जमिनको बनौट अनुसार नै घर निर्माण गर्नेलाई घरनक्सा पास गर्दा १५५ दस्तुर छुट दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

६. पर्यटन प्रवर्द्धन तथा संस्कृति नीति

हाम्रो संस्कार : पाहुनाको सत्कार

१. सूर्योदय नगरपालिकालाई प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा पर्यटकीय नगरी घोषणा गरिएको प्रस्तावप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै यस क्षेत्रको धार्मिक, ऐतिहासिक, साँस्कृतिक, कृषि, चिया, शैक्षिक पर्यापर्यटनको समग्र विकास गर्न पर्यटन व्यवसायसँग आबद्ध गर्ने नीति लिइनेछ ।
२. लोपोन्मुख लाप्चा आदिवासी जनजातिको सँस्कृति परम्परालाई संरक्षण सम्वर्द्धन गर्दै पर्यटन प्रवर्द्धन विकास गर्ने नीति लिइनेछ।
३. नगरभित्रका पर्यटकीय गन्तव्य स्थलहरूमा सहज पहुँचको अवस्था सृजना गर्ने र त्यस्ता क्षेत्रहरूको व्यवस्थित विकास र व्यवस्थापन गरिनेछ । साथै नगरपालिकालाई सर्वकालीन पर्यटकीय गन्तव्य स्थल (Touristic Land for All Seasons) का रूपमा विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
४. सूर्योदय नगरपालिकाको पर्यटन र पर्यटकीय स्थलहरूको प्रवर्द्धनको निमित्त डकुमेन्ट्रीहरू निर्माण गर्ने तथा सूचना र प्रविधिको प्रयोगबाट प्रचार प्रसार गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
५. नगर कृषि पर्यटन, चिया पर्यटन, धार्मिक पर्यटन, शैक्षिक पर्यटन, पर्यापर्यटनको सम्भावना खोजी तथा विकास गर्दै सूर्योदयलाई पर्यटकहरूको प्रस्थान केन्द्रको रूपबाट गन्तव्य स्थानको रूपमा विकास गरिनेछ ।
६. निश्चित क्षेत्रहरू हेरेर सामुदायिक वनभोज स्थलहरू तथा पार्कहरू निर्माण गर्ने नीति रहनेछ ।
७. पर्यटकहरूलाई लक्षित गरी खाद्य पदार्थलाई विविधीकरण गर्ने नीति लिइनेछ ।
८. पर्यटन तथा पैदल मार्गहरूको अध्ययन गरी व्यवस्थित कार्यान्वयनको योजना थालनी गरिनेछ ।
९. पर्यटनको सम्भावनाहरूको दिगो व्यवस्थापन र प्रवर्द्धनको लागि यो वर्ष दाता सम्मेलन तथा सूर्योदय पर्यटन महोत्सव आयोजना गरिनेछ ।
१०. सम्भावना, सहजता र पहुँचताका आधारमा होम स्टे प्याकेज सञ्चालन गर्ने गराउने नीति लिइनेछ ।
११. सूर्योदय नगरपालिकाको होटल व्यवसायलाई व्यवस्थित गरी पर्यटक प्याकेज कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१२. समुदायमा आधारित व्यवस्थित बनभोज स्थल र चियावगान चौतारी तथा दयावलोकन व्यवस्थापन कार्यका लागि आवश्यक सहयोग र सहजीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१३. पर्यटकमैत्री बानी व्यवहार सुधार सीप तथा तालिमका कार्यक्रमको संचालन गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१४. होम स्टे घरबास को आचारसंहिता निर्माण गरी गराई स्थानिय उत्पादन सँग आबद्ध गर्ने गराउने नीति लिइनेछ ।
१५. यस नगरभित्र रहेका सबै समुदायको भाषा, कला, संस्कार, संस्कृति, ऐतिहासिक धार्मिक स्थलहरू यस नगरका साझा सम्पति भएकोले यिनीहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन र विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
१६. साहसिक पर्यटनको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
१७. ऐतिहासिक, धार्मिक तथा पुरातात्विक मठ, मन्दिर, गुम्बा, विहार आदीको संरक्षण तथा उपयोगलाई सम्बन्धित क्षेत्रको आयआर्जन सँग अन्तर सम्बन्धित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१८. पर्यटकहरूको प्रवेशद्वारमा पर्यटन व्यवसायीहरू सँगको साझेदारीमा पर्यटन सूचना केन्द्र क्रमशः संचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ भने सूर्योदयको भ्रमण पश्चात पर्यटकको धारणा या समस्या पहिचान गर्न हरेक प्रवेश द्वारमा पर्यटक सुझाव पेटिका राखिनेछ ।
१९. नगर क्षेत्रमा राष्ट्रिय-अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको होटल व्यवसाय स्थापना तथा सञ्चालन गर्नका लागि ठूला लगानीकर्ताहरूलाई आकर्षित गर्ने नीति लिइनेछ ।
२०. पाहुनाहरूको सुविधाको निमित्त नगरभित्र रहेका सबै होम स्टे होटल र सार्वजनिक सवारी साधनहरूको सूचीकृत गरी सबै आवश्यक विषयहरूमा सहजता प्रदान गर्न अनलाइन बुकिङ (Online Booking) को व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२१. जैविक र साँस्कृतिक विविधता एवम् प्राकृतिक सौन्दर्यको अवलोकन र पर्यटकहरूको संख्या व्यापक रूपमा बढाउन सूर्योदय नगरपालिकाको गन्तव्यस्थलहरूको खोजी, विकास र सम्वर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।

७. कृषि तथा पशुपंछी विकास सम्बन्धी नीति

व्यावसायिक पशुपंक्षी र कृषि : नगरवासीको समृद्धि

कृषि

१. निषेधित विषादीको प्रयोगमा प्रतिबन्ध गरिनेछ ।
२. निषेधित विषादीमुक्त नगर निर्माण गर्न कार्ययोजना निर्माण गरी विषादीमुक्त नगर निर्माण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३. जलवायु र जमिनको उर्वरताको अध्ययन गरी भू उपयोग सम्बन्धी योजना तर्जुमा गरी बालीहरूको पकेट क्षेत्र निर्माण गरी नगरको कृषि उत्पादनमा विविधीकरण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
४. कृषि बालीमा अनाधिकृत रूपमा प्रयोग हुने रसायनिक मल र विषादीलाई प्रतिस्थापन गर्दै किसानको खेतबारीको माटो परिक्षण तथा उपचार साथै जैविक मल र जैविक विषादीको प्रयोगमा प्रोत्साहन गर्न प्राविधिक सहयोग तथा साझेदारीमा कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

५. आधुनिक कृषि प्रणालीलाई प्रोत्साहन गर्न अनुदानमा आधारित कृषि यान्त्रिकीकरण तथा कृषि अनुदानलाई उत्पादन परिणाममा आवद्ध गर्ने नीति लिइनेछ ।
६. स्थानीय साना स्रोतको सिचाई आयोजना तथा आकाशेपानीलाई प्रविधियुक्त सिचाई प्रणालीमा रुपान्तरण गर्दै कृषि योग्य जमिनलाई सिचाई सुविधा उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ ।
७. कृषकहरूलाई समूह वा सहकारीमा आवद्ध गरी कृषि पाठशाला संचालन गर्ने गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।
८. समग्र कृषि क्षेत्रलाई प्रांगारिक कृषिमा प्रवर्द्धन गर्न आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको विकास गरिनेछ भने १ घर १ घार मौरी अभियानलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
९. प्रांगारिक प्रमाणित हुने क्रममा रहेका उद्योग तथा सहकारीलाई आवश्यक सेवा तथा सुविधा प्रदान गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१०. स्थानीय सम्भाव्यता र तुलनात्मक लाभ अधिक भएको बढी मूल्य प्राप्त हुन सक्ने र रोजगारी सृजना हुन सक्ने कृषि वस्तुको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने र कृषि यान्त्रिकीकरणलाई प्राथमिकता दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
११. एक वडा एक कृषि प्राविधिक कार्यक्रमलाई व्यावसायिक कृषि प्राविधिकलाई कृषकहरूको समूहसहकारीमा आवद्ध गरी क्रमशः विस्तार गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१२. कृषि उपज संकलन केन्द्र, कृषि थोक बजार तथा कृषि उत्पादनको Buffer Stock Operation सरोकारवालाहरूको सहयोगमा निर्माण सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१३. कृषि पेशामा हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न कृषि बीमा गर्न गराउन प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१४. अर्गानिक चिया लिलाम केन्द्र स्थापना गर्न पहल गरिनेछ ।
१५. इलामको पहिचानको रूपमा रहेको अलैंचीको विकास प्रवर्द्धन, उत्पादन, वृद्धि, प्रशोधन तथा प्याकेजिङ्गका क्षेत्रमा अलैंची विकास केन्द्रको सहयोग र समन्वयमा सरोकारवालाहरूको समेत लगानी साझेदारीमा गुणस्तरीय उत्पादन वृद्धि गर्ने गराउने तर्फ उन्मुख गर्ने गराउने नीति रहनेछ ।
१६. ईलामकै लोप हुदै गइरहेको पुत्का संरक्षण र महको उत्पादनमा जोड दिन विशेष कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
१७. कफी खेतीको निम्ति माटो र हावापानीको परीक्षण तथा सम्भाव्यता अध्ययन गरी काम सुरु गरिनेछ ।
१८. कृषियोग्य जमिनमा चाक्लाबन्दी तथा गह्रा सुधार कार्यक्रम संचालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१९. कृषि, पशुपक्षी तथा प्राविधिक विद्यालयको सम्भावना अध्ययन गरिनेछ ।
२०. व्यावसायिक रूपमा उत्पादन हुने र कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनलाई औद्योगीकरणमा प्रोत्साहन गर्न साना किसानलाई सहकारीमा आवद्ध गराई चिया तथा दूग्धजन्य उद्योग निर्माण गर्न पहल गर्ने तथा कर्जा सरलीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२१. सूर्योदय नगरपालिकाभित्र रहेका दूग्धजन्य पदार्थको उत्पादन गर्न साना तथा मझौला उद्योगहरूलाई वर्गीकरणको मापदण्ड अनुसार व्यवस्थित तथा सेवासुविधाको व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।
२२. चिया तथा कफी विकास बोर्डबाट प्रदान गरिने प्राविधिक तथा अन्य सहयोग पारदर्शी, किसानमुखी, प्रभावकारी तथा नतिजामुखी बनाइनेछ ।
२३. नगरभित्र निर्धारण गरिएको चियाको न्यूनतम मूल्य रु ४० .चालिस. लाई पूर्णरूपले कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२४. अन्तर्राष्ट्रिय चिया ग्राहकको चाहना बमोजिम र उनीहरूले तोकेको मापदण्डभित्र रही चिया उत्पादन गर्ने वातावरण मिलाउने व्यवस्था गरिनेछ ।
२५. चियाखेती सम्बन्धी सम्पूर्ण जानकारी जस्तै: काटछाँट, विषाधी प्रयोगबाट हुने बेफाइदा, जैविक मल उत्पादन सम्बन्धी जानकारी आदि कृषकलाई दिन चिया विस्तार योजनासँग समन्वय गरी सूचना केन्द्र राख्न पहल गरिनेछ ।
२६. चिया कृषक तथा साना उद्यमीहरूलाई न्यून ब्याज दरमा ऋण उपलब्ध गराउन सहजीकरण गरिनेछ ।
२७. चिया तथा कफी विकास बोर्ड अन्तर्गतको चिया विस्तार योजनाको क्षेत्रलाई किसान प्रदर्शनी तथा अनुसन्धानशाला स्थलको रूपमा विकास गरिनेछ भने चियाको उन्नत विरुवा उत्पादनलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
२८. कृषि थोक बजार, कृषि उपज संकलन केन्द्र आदिको निर्माण गरी उपभोक्ता सचेतना गरी आयात प्रतिस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ भने नगरपालिका तरकारीमा आत्म निर्भर रहने गरी निर्यातमुखी उत्पादनलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
२९. खाद्यान्न तथा सब्जीको विषादी मापन गर्न आवश्यक ल्यावको पहल गरिनेछ ।
३०. सूर्योदय नगरपालिकाले पारित गरेको गुणस्तरीय चिया उत्पादन मापदण्ड कार्यविधि पूर्ण रूपमा लागू गर्दै अन्तर्राष्ट्रिय गुणस्तरको चिया उत्पादन गर्ने नीति लिइनेछ ।
३१. स्थानीय रैथाने जातको वीउविजन संरक्षण गर्ने नीति रहनेछ ।
३२. किसानहरूलाई प्रविधिमैत्री बनाउने नीति लिइनेछ ।
३३. सार्वजनिक निजी साझेदारीमा नगर स्तरीय एक चिया टेस्टिङ्ग हाउस तथा तयारी चिया प्रदर्शन कक्षहरू निर्माण गर्न शुरुवात गरिनेछ ।
३४. कृषकलाई उद्यमी र कृषिलाई उद्योगको रूपमा विकास गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

३५. उपभोक्ता हित संरक्षणलाई ध्यानमा राखेर अनुचित कृषि उत्पादन क्रियाकलाप तथा व्यापारिक गतिविधिबाट उपभोक्तामा हुने शोषणको अन्त्य गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३६. किसान ओलम्पिक तथा किसान उत्प्रेरणाको कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
३७. नगर स्तरीय एक कृषि पार्कको निर्माण गर्न अध्ययन गरिनेछ ।
३८. नगर क्षेत्रमा चिया सुपर जोन (Tea Super Zone) परियोजना सञ्चालन गर्नका लागि संघीय सरकारसँग समन्वय गरिनेछ ।
३९. सूर्योदय नगरपालिकामा अदुवाको उत्पादन वृद्धि गरी बजार सुनिश्चित गर्न अदुवा प्रशोधन केन्द्रको स्थापना गर्न अध्ययन शुरुवात गरिनेछ ।
४०. तरकारीवालीको पकेट क्षेत्रहरु पहिचान गरी घोषणा गरिनेछ ।
४१. विशेष नगदेवालीको रुपमा नगरको हरियो चियापती उत्पादन र तयारी अर्थोडक्स चियाको निकासी कर छुटको निम्ति सम्बन्धित निकायहरुमा पहल गरिनेछ ।
४२. जडिबुटी खेतीतर्फ कृषकहरुलाई आकर्षित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
४३. नगरक्षेत्रमा उत्पादन हुने चियालाई चार वर्षभित्रमा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा विशिष्ट मौलिक तथा नमुना ब्राण्डको रुपमा स्थापित गर्ने नीति लिइनेछ ।
४४. कृषि उत्पादनहरुमा भौगोलिक सुचक (Geographical Indicator- GI) कायम गरिनेछ ।
४५. नगर क्षेत्रभित्र उत्पादन हुने निर्यातयोग्य तरकारीवालीहरुमा प्राविधिक तथा अन्य विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
४६. कृषक उद्यमी व्यावसायिक प्रोत्साहन पुरस्कारको व्यवस्था गरी वार्षिक रुपमा तीन जना सफल कृषक र तीन जना सफल उद्यमीहरुलाई पुरस्कृत गर्दै लैजाने कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।
४७. सूर्योदय नगरपालिकाभित्र जलवायु तथा भूगोलको आधारमा पूष्प व्यवसायको प्रवर्द्धन तथा हाइव्रिड बिउहरुको उत्पादन गर्न अध्ययन गरिनेछ ।
४८. बढ्दो उपभोग घट्दो खेतीको रुपमा रहेको औषधीय गुणसमेत रहेको कागतीजातका फलफूल खेतीको सूर्योदय नगरपालिकामा सम्भाव्यता अध्ययन गरी उत्पादनहरुलाई व्यावसायिकरण गर्ने नीति लिइनेछ ।
४९. आधुनिक कृषि प्रणाली अन्तर्गत जैविक खेतीलाई व्यावसायिकरण गर्न तथा उत्पादनमा वृद्धि ल्याउन जि.आई. पाइप राखेर बनाइने तापमान अनुकूलित अत्याधुनिक हाइटेक हरितगृह प्रविधि भित्र्याउन सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गरी सञ्चालन गर्ने नीति रहनेछ ।

पशुपंक्षी

१. सरोकारवालासँग विशेष समन्वय गरी यो वर्ष १००० डोज उन्नत सेक्सड ९०% वाछीमात्र जन्मने सिमेन उपलब्ध गराउन पहल गरिनेछ ।
२. पशुपंक्षी पालनलाई आयमूलक तथा सम्मानित पेशाको रुपमा विकास गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३. निर्वाहमुखी पशुपंक्षी पालनलाई व्यवसायको रुपमा विकास गर्ने गराउने नीति लिइनेछ ।
४. व्यावसायिक पशुपंक्षी पालन र त्यसको स्रोत विकास तथा संरक्षण सेवा तथा बजार व्यवस्थापनमा निजी समुदाय तथा सहकारी क्षेत्रलाई संलग्न गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
५. उपयुक्त स्थान खोजी पशु हाटबजार सञ्चालनको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
६. सूर्योदय नगरपालिकालाई गाईको स्रोत केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने योजना निर्माण गरिनेछ ।
७. व्यवसायको विविधीकरण गरी व्यावसायिक उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
८. पशु वधशाला स्थापना र संचालन निजी/सार्वजनिक साझेदारीमा गर्न गराउन आवश्यक पूर्वाधारको विकासमा सहयोग उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ ।
९. कृत्रिम गर्भाधानमा उन्नत नश्लको ब्यवस्था गरी नश्ल सुधार कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
१०. सहकारी वा समूह मार्फत पशु आहारा घाँस चारो को वीउ औषधी तथा पशुप्रजनन कृत्रिम गर्भाधान को सेवाप्रवाह गर्ने नीति लिइनेछ ।
११. गोठ तथा खोरहरुको सुधार, गोठेमलको संरक्षण गर्ने, कम्पोष्ट मल बनाउने, शीप तथा प्रविधि सम्बन्धी तालिम तथा सचेतना कार्यक्रम प्राविधिक सेवा वडावडामा पुर्याउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१२. एक वडा एक पशु स्वास्थ्य कार्यकर्तालाई पशुपंक्षी पालन समूह/सहकारी सँग आवद्ध गरी व्यावसायिक पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता सेवा उपलब्ध गराउने नीति क्रमशः विस्तार गर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१३. पशुपालनमा हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न पशुबीमालाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ ।
१४. पशुपंक्षी पालनलाई उद्योग र सहकारी एवं समूहहरुलाई उद्योगी बनाउने नीति लिइनेछ ।
१५. विज्ञहरूसँगको सहकार्यमा पशुपंक्षीपालनलाई निश्चित क्षेत्र हेरी पकेट क्षेत्रको निर्माण गरिनेछ । प्रत्येक वडामा पशुपंक्षीपालनमा आवश्यक प्राविधिक जनशक्ति उत्पादनमा सहयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।

८. सहकारी गरिबी न्यूनीकरण तथा उद्यमशीलताको विकास सम्बन्धी नीति

—सहकारी दिगो विकासको आधार—

१. सहकारी मार्फत पूँजी संकलन कार्य गरी हरेक वडामा एक सहकारी उद्योग निर्माण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२. सहकारी संस्थाहरु मार्फत कृषि उपज संकलन तथा हाटबजार व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३. नगरभित्र रहेको सहकारीहरु अवस्था अध्ययन गरी एकीकरण विगठन तथा खारेजी गरी सहकारी सिद्धान्त मूल्य र मान्यता अनुरूप सहकारी संचालनको आवश्यक योजना निर्माण गर्ने कार्य गरिनेछ ।
४. लक्षित वर्गका कार्यक्रमहरु संचालन गर्दा आर्थिक विकास र गरिबी न्यूनीकरणमा केन्द्रित ढंगले संचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
५. नगर क्षेत्रमा रहेका विभिन्न समूहहरुलाई सहकारिताको माध्यमबाट शहरी गरिबी न्यूनीकरण एवं सामाजिक पूँजी निर्माणमा जोड दिइने नीति लिइनेछ ।
६. संचालनमा रहेका सहकारीहरुको क्षमता विकास तथा संस्थागत सुदृढीकरण गर्ने गराउने तर्फ प्रोत्साहित गर्ने नीति लिइनेछ ।
७. सबै टोल बस्तीमा रहेका बेरोजगार तथा न्यून आय भएका व्यक्तिहरुलाई उत्पादक सहकारीसँग आवद्ध गरी स्वरोजगारमुलक व्यवसाय सञ्चालन गर्न प्रेरित गर्ने तथा उद्यमशीलता सहज गर्न आवश्यक नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
८. उत्पादनमूलक सहकारीलाई स्वरोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत संचालन गर्ने गरी कृषि, पशुपंक्षीपालन, घरेलु तथा कुटीर उद्योग कारिगरी र शिप अभिवृद्धिका कार्यक्रम संचालन गर्न गराउन प्राथमिकता दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
९. दुई वा दुईभन्दा बढी सहकारीहरुले एक आपसमा सम्झौता गरी रोजगारी सिर्जना गर्ने मझौला तथा ठूला उद्योग व्यवसाय संचालन गर्न प्रोत्साहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१०. लक्ष्य उद्यम विकास कार्यक्रमको माध्यमबाट गरिबी न्यूनीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
११. उद्यम गर्न चाहने तर पूँजीको अभावमा उद्यम संचालन गर्न नसकेका युवाहरुलाई लक्षित गरी सञ्चालन गरिएको “हामी उद्यम आफ्नै पौरखमा गर्दछौं” कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

गरिबी निवारण

१. गरिबी निवारण सम्बन्धी स्थानीय नीति तथा पहिचानको मापदण्ड तयार गरी दिगो विकास लक्ष्यका पाँच स्तम्भ र सत्र लक्ष्यहरु प्राप्त गर्न सक्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
२. सुकुम्वासी सम्बन्धी जिविकोपार्जन र वसोवासको व्यवस्थापनको लागि पहल गरिनेछ ।
३. आर्थिक समानता र सामाजिक न्यायलाई सुनिश्चित गर्ने नीति रहनेछ ।
४. सरकारी, गैह्रसरकारी, नीजि, सामुदायिक तथा सरकारी कार्यालयमार्फत रोजगारीमुलक, गरिबी निवारण उन्मुख, दिगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न ज्ञान, सीप र चेतनाले पूर्ण सचेत र उत्पादनशील नगरबासीको परिकल्पना सहित सूर्योदय एकीकृत सामुदायिक विकास कार्यक्रमको नीति लिइनेछ ।
५. रेमिट्यान्स विप्रेषण लाई उत्पादनमुलक क्षेत्रमा लगानी गर्न सहजीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

९. उद्योग वाणिज्य तथा बजार व्यवस्थापन नीति

—उद्योगको विकास स्वच्छ व्यापार उचित मूल्य गुणस्तरीय वस्तु उपभोक्ताको अधिकार—

उद्योग विकास

१. नगरभित्र संचालित व्यवसायहरुलाई संगठित गर्न व्यवसायजन्य सुशासन र संरक्षण गर्न नगरभित्रको व्यावसायिक संघ संगठनहरूसँग सहयोग र सहकार्य गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूसँग समन्वय गरी आर्थिक विकासमा लगानीमैत्री वातावरण निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।
३. दशजना भन्दा बढी मानिसलाई रोजगार दिने गरी स्थापना हुने उद्योगहरु स्थापना गर्ने उद्योगसम्म पुग्ने सडक, विद्युत, खानेपानी तथा सुरक्षा जस्ता आधारभूत पूर्वाधार निर्माण गर्न सहयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
४. बीसजना भन्दा माथिको संख्यामा रोजगार दिने पर्यटन उद्योगीहरुलाई करमा विशेष छुट दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
५. साना तथा लक्ष्य उद्योगहरुको स्थापना तथा विकासलाई सहज किसिमले स्थापना गर्ने तथा वित्तीय स्रोत सहज ढंगबाट उपलब्ध गर्ने गराउने कार्यमा पहल गर्ने नीति लिइनेछ ।
६. सहकारीहरुलाई कार्यको प्रकृतिलाई ध्यानमा राखी उत्पादनमूलक उद्योग स्थापना तथा सञ्चालन तर्फ उन्मुख गर्ने गराउने नीति लिइनेछ ।
७. उद्योग व्यापारका लागि आवश्यक पर्ने पूँजी सहूलियत ब्याजदरमा सहज ढंगबाट प्राप्त गरी सहूलियतपूर्ण ब्याजदरमा उद्योगधन्दा तथा व्यापारका लागि प्राप्त गर्न गराउन सहकारी संस्था मार्फत उपलब्ध गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउन सहजीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
८. यस नगर क्षेत्रमा रहेको उद्योगहरुलाई प्रोत्साहन गर्न उत्पादित वस्तु तथा सेवाहरुको निर्यातमा सहूलियत प्रदान गर्न सम्बन्धित निकायमा र सरल बजारीकरणको लागि पहल गरिनेछ ।

९. वाणिज्य क्षेत्रलाई सरल र सुरक्षित बनाउन सरकारी तथा गैरसरकारी पक्ष, सरोकारवालाहरू सम्बन्धित अन्य व्यावसायिक संगठनहरूसँग सहकार्य गरी सस्तो, सरल र सुरक्षित आयात निर्यात गर्ने नीति नियमहरूको निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।
१०. स्वदेशी उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन गरी विदेशी आयातलाई कम गर्दै लैजाने र निर्यातलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
११. भारतीय अन्तर्राष्ट्रिय सीमा सम्बन्धको आधारलाई मध्यनजर गरी पर्यटन वाणिज्य लगायतको क्षेत्रको विकासको लागि व्यापार, खेल, अध्यागमन, कार्यालय, प्लान्ट एण्ड एनिमल क्वारेन्टाईन कार्यालय सम्बन्धित निकाय र तहहरूसँग समन्वय गरी स्थापना गर्न पहल गरिनेछ ।
१२. यस नगर क्षेत्र भित्रको बजारहरूलाई स्वस्थ, सुरक्षित र प्रतिस्पर्धी बनाउन स्थानीय निकायसँग सहकार्य गरी बजार अनुगमन गर्दै यसलाई अझ बढी विकास तर्फ लैजाने कार्य गरिनेछ ।
१३. सहकारी उद्योगबाट उत्पादित चिजवस्तुको बजार प्रवर्द्धनको लागि पहल गरिनेछ ।
१४. यस नगरभित्र उत्पादन भएको कृषि उपजहरूलाई दीर्घकालिन रूपमा सुरक्षित गरी व्यवसायी, कृषकहरूलाई राहत र सुरक्षा प्रदान गर्नका लागि एउटा शीतःभण्डार निर्माणको अध्ययन र पहल गरिनेछ ।
१५. नगरपालिकामा उत्पादित कच्चा दूधको सहज बजार व्यवस्थापन गर्न सूर्योदय नगरस्तरीय एक पाउडर प्लान्टको स्थापना गर्न अध्ययन गरिनेछ ।
१६. नगर उद्योग वाणिज्य संघसँग व्यावसायिक विकास र प्रवर्द्धनको लागि सहकार्य र समन्वय गर्ने नीति लिइनेछ ।
१७. उद्योग र वाणिज्य क्षेत्रमा काम गर्ने नगरभित्र रहेका संघसंस्थासँग समन्वयको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१८. सूर्योदय नगरपालिकाभित्र सेवा सञ्चालनमा रहेको बैंक वित्तीय संस्थाहरूको वित्तीय कारोबारलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्दै लगानीमैत्री वातावरण सिर्जना गर्ने नीति लिइनेछ ।

खानी तथा खनिज पदार्थ

१. खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण गरिनेछ ।
२. जथाभावी रूपमा ढुंगा, गिटो, बालुवा, माटो जस्तो खनिजजन्य वस्तुको उत्खनन गर्ने कार्यलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।
३. सूर्योदय न.पा. वडा नं. ४, ६ र ८ मा रहेको भनिएको तामाखानीको सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गरी अध्ययन सुरुवात गरिनेछ ।

१०. शिक्षा सम्बन्धी नीति

गुणस्तरीय प्राविधिक र व्यावहारिक शिक्षा, नैतिकवान र सक्षम जनशक्ति उत्पादन हाम्रो आकांक्षा

१. प्रारम्भिक बाल शिक्षा तथा विद्यालय शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, वैकल्पिक शिक्षा, गुरुकुल, गुम्बा आदि, निरन्तर सिकाई तथा विशेष शिक्षा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ ।
२. प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाको योजना तर्जुमा, सञ्चालन तथा नियमन गरिनेछ ।
३. बाह्र महिना बाह्र कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
४. विद्यालयको नक्सानुसार अनुमति, स्वीकृति तथा समायोजन र नियमन गरिनेछ ।
५. विद्यालयहरूमा शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण र मर्मत सम्भार गरिने नीति लिइनेछ ।
६. शैक्षिक परामर्श सेवा सञ्चालन र नियमन गरिनेछ ।
७. माध्यमिक तहसम्मको शैक्षिक कार्यक्रमको समन्वय वा नियमन गरिनेछ ।
८. सार्वजनिक स्थल तथा सामुदायिक विद्यालयमा पुस्तकालय, वाचनालय, सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सञ्चालन, व्यवस्थापन र नियमन गरिनेछ ।
९. नगरभित्रका विद्यालयहरूमा अतिरिक्त क्रियाकलाप अन्तर्गत खेलकूद, भाषिक, साहित्यिक कला साँस्कृतिक पक्ष, हाजिरीजवाफ आदि जस्ता कार्यक्रमहरू प्रतियोगितात्मक रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
१०. बौद्धिक रूपमा अपांगता भएका बालबालिकाका लागि श्रोत केन्द्र सञ्चालन गरी पठनपाठनको व्यवस्था मिलाइनेछ । हिंसा पिडित, वहिष्कृत फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरूलाई प्राविधिक शिक्षा दिने प्रवन्ध गरिनेछ ।
११. सूर्योदय नगरपालिका चियाको राजधानीको रूपमा रहेको र बहुसंख्यक किसान चिया खेतीमा आश्रित रहेको हुँदा विद्यालयमा चिया खेती विषयमा मावि तहसम्म अध्ययन अध्यापन गराउने पाठ्यक्रम विकास गर्ने नीति लिइनेछ । विद्यालय स्तरदेखि नै कृषिमा प्रांगारिक पाठ्यक्रमको व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१२. विद्यालयहरूमा प्रविधि विकासका लागि उचित व्यवस्था गरिनेछ ।
१३. विद्यालयलाई नमुना विद्यालयको रूपमा अगाडि बढाउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१४. विद्यालय स्तरदेखि नै मानसिक स्वास्थ्य, मनोसामाजिक तथा साँस्कृतिक ज्ञान प्रदान गर्ने व्यवस्थाका लागि पहल गरिनेछ ।
१५. गुठीद्वारा सञ्चालित विद्यालयलाई आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने नीति लिइनेछ ।
१६. सामुदायिक विद्यालयमा आधारभूत तथा मा.वि. तहमा अध्ययनरत डेरा गरी बस्नुपर्ने विद्यार्थीहरूलाई आवासीय छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउने नीति रहनेछ ।
१७. क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

१८. करफोक विद्यामन्दिर मा.वि. र जनक मा.वि. श्रीअन्तुमा भएको वनलाई वैज्ञानिक रूपमा व्यवस्थापन गर्ने तथा करफोकमा जैविक विविधता अध्ययन अनुसन्धान केन्द्रको स्थापना गर्ने पहल गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१९. सिकाई उपलब्धि वृद्धि गर्ने कार्य अघि बढाउनका लागि केही राम्रो अभ्यास भएका विद्यालय छनौट गरी Whole Time Class अवधारणालाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
२०. नगर शिक्षा सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
२१. विद्यालयमा काम गर्ने कर्मचारीहरूलाई वार्षिक रूपमा छनौट गरी पुरस्कृत गर्ने नीति रहनेछ ।
२२. शिक्षकहरूलाई विषयगत अध्ययन र सीपहरूको बीच प्रतिस्पर्धा गराई पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ ।
२३. नगरभित्र सामुदायिक विद्यालयबाट SEE परीक्षामा A+ ग्रेड ल्याई उत्तीर्ण हुने विद्यार्थीहरूको निम्ति छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
२४. उत्कृष्ट आधारभूत र माध्यमिक विद्यालयहरूको पहिचान गरी पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ ।
२५. नगरभित्र रहेका स्नातक तह सञ्चालित क्याम्पसको शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गर्नका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
२६. नगरभित्र विद्यालय जाने उमेर समूहको बालबालिकाहरू विद्यालय जान नसक्नुको अवस्थालाई हेरी सबै किसिमको सहयोग उपलब्ध गराई विद्यालय भर्ना गर्ने नीति लिइनेछ ।

११. खेलकूद तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप सम्बन्धी नीति

सक्षम खेलाडी, प्रतिस्पर्धी खेल

१. सूर्योदय नगरपालिका भित्र सञ्चालन गरिने खेलकूदहरू वार्षिक खेलकूद क्यालेण्डर निर्माण गरी नगरस्तरीय खेलहरू गरिने नीति लिइनेछ ।
२. "एक वडा एक खेल मैदान" को अवधारणा अनुसार खेलमैदान निर्माण तर्फ पहल गरिनेछ ।
३. नगर क्षेत्र प्रदेश स्तरीय खेलकूद सञ्चालनका लागि प्रदेश स्तरीय खेल मैदान निर्माण तर्फ पहल गरिनेछ ।
४. इण्डोर खेल सञ्चालनका लागि नगरस्तरीय कभर्डहल निर्माण तर्फ पहल गरिनेछ ।
५. यस नगरपालिकाका विभिन्न खेलका खेलाडीहरूलाई प्रशिक्षणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
६. अन्तर विद्यालयहरूको नगर स्तरीय प्रतियोगितात्मक खेल सञ्चालन गर्ने नीति ल्याइनेछ ।
७. महिला लक्षित नगरस्तरीय एथलेटिक्स (Athletics) प्रतिस्पर्धा गराइने नीति लिइनेछ ।
८. नगरपालिका भित्र अन्तर्राष्ट्रिय क्रिकेट खेलमैदान निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।
९. बास्केटबल खेलको विकास गर्न मैदान निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१०. लोपोन्मुख आदिवासी/दलित र विपन्न वर्गका नगरस्तरीय खेलाडीहरूलाई निशुल्क स्वास्थ्य वीमा गर्ने नीति लिइनेछ ।
११. राष्ट्रिय स्तरमा उत्कृष्ट भई पुरस्कार प्राप्त गर्ने नगरक्षेत्रका खेलाडीहरूलाई नगरपालिकाको तर्फबाट सम्मान गरिनेछ ।
१२. मेयर कप फूटबल प्रतियोगितालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१२. स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति

स्वास्थ्य बीमा/ निशुल्क उपचार: आधारभूत स्वास्थ्य जनताको अधिकार

१. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
२. सूर्योदय नगरपालिका भित्र एउटा २५ शैयाको अत्याधुनिक हस्पिटल उपयुक्त स्थानको छनौट गरी प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी शीघ्र निर्माणमा प्रयास गरिनेछ ।
३. सम्पूर्ण वडाहरूमा प्रशुति गृह सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
४. योग सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
५. सबै नगरवासीहरूलाई अनिवार्य स्वास्थ्य बीमामा आबद्ध गर्ने नीति लिइनेछ ।
६. यस नगरपालिकाका स्वास्थ्य चौकी नभएका वडाहरूमा स्वास्थ्य चौकी स्थापना गरी सेवाग्राहीलाई सुलभ स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराइने नीति लिइनेछ ।
७. प्रजनन स्वास्थ्य तथा विभिन्न रोगहरूसँग सम्बन्धित सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
८. हाल सञ्चालनमा रहेका स्वास्थ्य केन्द्र र चौकीमा बाह्र महिना अत्यावश्यक निशुल्क वितरण हुने औषधी र उपकरणहरू अभाव नहुने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
९. गाउँघर क्लिनिक सञ्चालन तर्फ आवश्यक नीति लिइनेछ भने औचित्य र आवश्यकताका आधारमा समय समयमा विभिन्न स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
१०. सूतीजन्य पदार्थ गुटखा तथा मदिराको उत्पादन/विक्री वितरणमा कडाईका साथ नियमन गरिनेछ । अस्वस्थकर खानेकुरा उत्पादन र विक्रीवितरणलाई निरुत्साहित गर्दै लगिने छ । विषादीको प्रयोग नियन्त्रण गरी अर्गानिक उत्पादन र वितरणमा प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ ।
११. समुदायमा आधारित विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी मानसिक समस्या रोकथाम/पहिचान/मनोविमर्श तथा निशुल्क उपचारको व्यवस्था मिलाउने नीति लिइनेछ ।
१२. आधारभूत स्वास्थ्य जनताको अधिकार कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै जाने नीति लिइनेछ ।

१३. फिक्कल स्वास्थ्य केन्द्रमा बिरामीको चाप बढेको कारणले स्थान अभाव हुनुका साथै २४ घण्टे आकस्मिक सेवा उपलब्ध गराउन आकस्मिक सेवाकक्ष भवन निर्माण गर्न पहल अध्ययन गरिनेछ ।
१४. ब्लड बैंक स्थापनाका लागि अक्षय कोषको व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ ।
१५. मौसम परिवर्तनको कारणले हुने महामारी रोग एवम् दैवीप्रकोपको सामना गर्न वडास्तरमा CRRT तथा सम्पूर्ण वडाको समन्वय गर्न नगरस्तरीय MRRT गठन गरिनेछ ।
१६. निजी क्लिनिक अस्पताल ल्याव तथा स्वास्थ्य संस्थाहरूको सञ्चालन मापदण्ड तयार गरिनेछ । साथै नियमित अनुगमनलाई थप प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१७. डाक्टरको प्रेस्क्रिप्सन बिना एन्टिबायोटिक औषधी विक्रीवितरण बन्द गर्नतर्फ पहल गरिनेछ ।
१८. पोषण सम्बन्धी राष्ट्रिय दिवसहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
१९. सडक तथा पसलहरूमा जथाभावी विक्री गरिने स्वास्थ्यमा असर गर्ने जुनसुकै औषधी तथा अन्य सामग्री विक्रीमा बन्देज लगाइनेछ ।
२०. सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थामा वैकल्पिक उर्जाको व्यवस्था गरिनेछ ।
२१. Oral र Mental का कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
२२. मानसिक तथा मनोसामाजिक स्वास्थ्यको अभिवृद्धि तथा मानसिक स्वास्थ्य समस्याको रोकथाम तथा उपचारको लागि विभिन्न कार्यक्रम तथा क्रियाकलाप गर्ने नीति लिइनेछ ।

१३. लैंगिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी नीति

समतामूलक समाजको आधार: लैङ्गीक समानता तथा समावेशी विकासको प्रयास-

सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्रमा पछि परेका महिला, बालबालिका, दलित, आदिवासी जनजाति, अपाङ्ग तथा उमेरका आधारमा निस्क्रिय अवस्थातर्फ उन्मुख ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई सकारात्मक विभेदका आधारमा विकासमा सबैलाई सहभागी हुने अवसर प्रदान गरी समग्र विकास प्रक्रियामा सबै वर्ग, तह, क्षेत्र, समुदायको योगदानलाई साझा प्रयासमा समाहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

महिला

१. नेपालको संविधानले महिलाहरूको निमित्त प्रत्याभुत गरेका अधिकारहरूको कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।
२. महिलाहरूको आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक परिवर्तनका लागि क्रमशः योजना तथा कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३. महिलाहरूलाई स्वरोजगार र आत्मसम्मानित बनाउनका लागि महिलाहरूको नाममा दर्ता हुन आउने उद्योग व्यवसायमा पैँतीस प्रतिशत शुल्क छुट दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
४. महिला हिंसा तथा घरेलु हिंसामा परेका महिलाहरूको सहयोगको निमित्त मनोसामाजिक विमर्शकर्ता तथा सीपविकास सहितको पुर्नस्थापना केन्द्रको सुरुवात गरिने छ ।
५. महिलाहरूलाई व्यावसायिक बनाउन सबै वडामा उद्यमशीलता तालिम संचालन गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
६. मानवअधिकार, महिला अधिकार, मानव बेचबिखन विरुद्धका कार्यक्रमहरू सरोकारवाला संघसंस्थाहरूको समन्वय गरी संचालन गरिनेछ ।
७. महिलाहरूमा हुने वा हुनसक्ने स्वास्थ्य समस्याको जटिलताका आधारमा क्रमशः स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिने छ ।

बालबालिका

१. बालबालिकालाई भविष्यको कर्णधारको रूपमा होइन वर्तमानमा विकासको साझेदारको रूपमा लिइनेछ । बालबालिकाहरूसँग सम्बन्धित विषयको नीति कार्यक्रम बनाउँदा बालबालिकाहरूको संस्थागत सहभागिता गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२. नगरलाई बालश्रम मुक्त नगर घोषणा गर्ने कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
३. बालबालिकाको चौतर्फी विकासका लागि उनीहरूकै सहभागिता तथा अगुवाईमा विभिन्न क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने गराउने नीति रहनेछ ।
४. वि.स. २०८० साल सम्ममा नगरपालिकालाई बालमैत्री नगर घोषणा गर्ने गरी कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
५. बालबालिकामा पर्न सक्ने मनोसामाजिक असर प्रभावलाई कम गर्न सामुदायिक विद्यालयका बालमैत्री कक्षा शिक्षक र बालविकास केन्द्रको सहयोगी शिक्षिकालाई सामाजिक मनोचिकित्सा सम्बन्धी प्रशिक्षण तालिम संचालन गर्ने नीति लिइने छ ।

ज्येष्ठ नागरिक

१. नगर क्षेत्रभित्र रहनुभएका ८० वर्षभन्दा माथिका ज्येष्ठ नागरिकहरूको तथ्यांक संकलन गरिनेछ ।
२. ज्येष्ठ नागरिकहरूसँग भएको ज्ञान तथा अनुभव पुस्ता हस्तान्तरण कार्यक्रम गरिनेछ ।
३. प्रत्येक वडामा ज्येष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र निर्माण गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
४. ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम संचालन गर्ने गराउने नीति रहनेछ ।
५. ज्येष्ठ नागरिक परिचयपत्र सहज रूपमा उपलब्ध गराउने प्रवन्ध गर्ने नीति रहनेछ ।
६. आफ्नो घरका ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई उत्कृष्ट हेरचाह गर्ने परिवारका सदस्यलाई छनौट गरी बार्षिक रूपमा सम्मानित गर्ने र निजी सार्वजनिक साझेदारीमा एक छुट्टै कोष खडा गरी ज्येष्ठ नागरिकको हितमा प्रयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

७. ज्येष्ठ नागरिक लक्षित अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।

दलित

१. जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत कसुर सजाय ऐन २०६८ को प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।
२. दलित समुदायका परम्परागत पेशा कला र सीप संरक्षण सम्वर्द्धन गर्दै तिनको क्रमशः आधुनिकीकरण र व्यवसायीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३. दलित वर्गको दिनदैनिकी सहज बनाउने सचेतना तथा सीपविकास जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गराउने नीति रहनेछ ।
४. नगरक्षेत्रमा रहनुभएका दलित समुदायको स्थिति तथ्यांक तयार गर्ने नीति लिइनेछ ।

आदिवासी जनजाति

आदिवासी जनजातिहरूको संविधान प्रदत्त अधिकारलाई सुनिश्चित गर्दै आर्थिक सामाजिक एवं सांस्कृतिक विकासका साथै भाषा लिपी संस्कृति परम्परा र पूख्यौली सीपको संरक्षण प्रवर्द्धन गर्ने नीति रहनेछ ।

लोपोन्मुख

१. लोपोन्मुख जातिमा सूचिकृत रहेको लेप्चा जातिहरूको आर्थिक सामाजिक सांस्कृतिक संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्दै लेप्चा भिलेज निर्माणको अध्ययन गरिनेछ ।
२. लाप्चा जातिको नोमुन पर्वलाई उत्सवको रूपमा मनाइनेछ ।

अपाङ्ग

१. अपाङ्गहरूको चौतर्फी विकास कार्य गर्न नगरपालिका र विकासको साझेदार संस्थाको साझेदारीमा अपाङ्ग लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति रहनेछ ।
२. नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूमा अध्ययन गर्ने ग श्रेणी सम्मको परिचय पत्र प्राप्त सबै अपाङ्ग विद्यार्थीहरूलाई विद्यालयमा कुनै प्रकारको शुल्क नलाग्ने तथा नलगाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३. ग श्रेणी सम्मको परिचय पत्र प्राप्त अपाङ्गहरूद्वारा संचालित उद्योग व्यवसायमा नगरपालिकामा लिइने करमा ५० प्रतिशत सम्म कर छुट लिइने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

युवा

१. युवाहरूलाई रुपान्तरणको सम्वाहक र नेतृत्वको साझेदारको रूपमा विकास गर्दै सामाजिक राजनितिक र आर्थिक क्षेत्रका समग्र जिम्मेवारी सम्हाल्न युवा नेतृत्वको विकास गर्ने गराउने प्रयास गरिनेछ । उद्यमशीलता विकास गरी युवाहरूलाई स्वरोजगार तर्फ आकर्षित गरिनेछ ।
२. युवाहरूको सिर्जनशील उर्जा सम्भावनाको विकासका लागि वातावरण निर्माण गरि हिंसा दुर्व्यसन र अराजकतामा युवाहरूलाई दुरुपयोग गर्ने प्रवृत्तिलाई नियन्त्रण गर्ने गराउने नीति रहनेछ ।
३. नगरक्षेत्रका २०० जना युवा जनशक्तिलाई सीपमुलक तालिम दिई दक्ष जनशक्ति उत्पादन गरिनेछ ।

श्रम र श्रमिक

१. अदक्ष अर्धदक्ष र दक्ष जनशक्तिका निम्ति रोजगार सूचना केन्द्र सञ्चालन र व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२. नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका संगठित उद्योगधन्डामा कार्यरत कामदारहरूका लागि प्रचलित कानुनले तोकेको न्यूनतम ज्यालादर लागु गर्ने गराउने नीति लिइनेछ ।
३. नगरक्षेत्रमा रहेका संगठित र असंगठित क्षेत्रमा रहेका वास्तवमै शारीरिक श्रम गर्ने मजदुरहरूलाई परिचयपत्र उपलब्ध गराउन अध्ययन गरिनेछ ।
४. श्रमिकहरूलाई सामूहिक दुर्घटना बीमा कार्यक्रममा आबद्ध गराउन पहल गरिनेछ ।

१४. सामाजिक परिचालन तथा सामाजिक सशक्तीकरण

सामाजिक परिचालनको आधारः सक्षम समुदायको निर्माण

१. विगतदेखि संचालन गरिएको सामाजिक परिचालन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२. सामाजिक परिचालनको माध्यमबाट सामाजिक आर्थिक रुपले पछि परेका समुदायहरूको सशक्तीकरण गरी विकासको मूल प्रवाहमा समाहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३. वडा समितिहरूसँग समन्वय गरी टोल विकास संस्था निर्माण तथा परिचालन अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ ।
४. सामाजिक परिचालनको माध्यमद्वारा टोल विकास संस्थाहरूलाई आफ्नो क्षेत्रमा हुन सक्ने सबै विकास निर्माणका कार्यहरूमा अगुवाई गर्न सक्षम बनाउने नीति रहने छ ।
५. हाल कार्यरत सामाजिक परिचालकहरूको कार्य मुल्यांकन गरी निजहरूको सेवाको निरन्तरता निर्धारण गरिनेछ । अर्को व्यवस्था नभएसम्म सामाजिक परिचालकको नयाँ छनौट नगरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
६. समाजमा हुने सानातिना विवाद फौजदारी प्रकृति बाहेकका विवाद स्थानीय स्तरमा नै मध्यस्तताको माध्यमद्वारा मेलमिलाप गर्ने गराउने वडास्तरीय संयन्त्र परिचालन गरिनेछ ।

१५. गैर सरकारी संस्था

गैर सरकारी संस्था विकासका साझेदार

१. गैर सरकारी संस्था नियमन सम्बन्धी ऐन नियम निर्माण गर्ने नीति रहनेछ ।
२. गैरसरकारी संस्थाले नगरपालिकाको नीति कार्यक्रममा सहयोग पुऱ्याउने खालका कार्यक्रम मात्र संचालन गर्न स्वीकृति दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३. गैर सरकारी संस्थालाई विकासका साझेदारको रूपमा व्यवहार गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१६. वातावरण संरक्षण तथा विपद् व्यवस्थापन

दिगो विकासको आधार भावी सन्ततिको अधिकार

वातावरण संरक्षण

१. सूर्योदय नगरपालिकाको वनक्षेत्रलाई आगामी ५ वर्षभित्र ५०% पुऱ्याइने छ ।
२. राष्ट्रिय राजमार्गको क्षेत्राधिकार भित्र ग्रिन बेल्ट घोषणा गरी वृक्षरोपण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
३. जलवायु परिवर्तनलाई न्यूनीकरण गर्न एक वडा एक पोखरीको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति रहनेछ ।
४. नगरपालिकाबाट सञ्चालन गरिने पूर्वाधार निर्माणका कार्यहरूलाई वातावरणमा संरक्षणसँग आबद्ध गरिनेछ ।
५. टोल विकास संस्थाबीच वातावरण मैत्री टोलको अवधारणा अनुसार प्रतिस्पर्धा गराई पुरस्कृत गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
६. नगरपालिकाको सम्पूर्ण भौगोलिक क्षेत्रहरू आवाशीय, औद्योगिक, कृषिक्षेत्र, सिमसार, नदीनाला वनक्षेत्र आदि स्पष्ट रूपमा खुल्ने गरी GIS नक्सा तयार गरिनेछ ।
७. वनलाई वातावरण संरक्षण सँगसँगै आयआर्जनसँग जोडेर सदुपयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
८. नदी, खोल्सा किनाराको दुवै तर्फको पचास मिटर भूमिमा रुख तथा बोटविरुवा कटानलाई पूर्ण प्रतिबन्ध लगाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
९. खोला, नदीमा विद्युतीय करेन्ट र विषादी प्रयोग गरी माछा मार्ने कामलाई निरुत्साहित गरी अटेर गर्नेलाई दण्ड जरिवाना गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१०. नगरवासीले आफ्नो नम्बरी आवादीको रुख कटान गर्नुपरेमा ३३% भन्दा कम गोलाई भएको कुनैपनि रुख कटान गर्न पाउनेछैन । सरपट कटानीलाई निषेध गरिनेछ । वडा समितिको उपस्थितिमा सर्जमिन सिफारिसको आधारमा नगर कार्यपालिकाको स्वीकृतिविना छपान कटान गर्न पाइनेछैन ।
११. एक रुख कटानी गरेबापत कटानी गर्ने गराउनेले कम्तीमा दुई विरुवा हुर्काउनु पर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१२. पञ्चकन्या मन्दिरको छेउमा रहेको सार्वजनिक जमिनमा जडिबुटी प्रजातिका बिरुवा लगाई बोटानिकल गार्डनको रूपमा विकास गरिनेछ ।
१३. अन्तुडाँडा, जनक मा. वि. र करफोकमा भएको वनलाई वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन गर्दै करफोकमा जैविक विविधता अध्ययन अनुसन्धान केन्द्रको स्थापना गर्न पहल गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१४. यस क्षेत्रमा रहेको जैविक विविधताको संरक्षण, विकास गर्न प्रकृति संरक्षण कोषको सहयोग र सहकार्यमा जैविक विविधता अनुसन्धान केन्द्र स्थापना तथा संचालनका लागि पहल गर्ने नीति लिइनेछ ।
१५. वन क्षेत्रभित्र रहेका चिजवस्तु, बिरुवा, जनावर सँग सम्बन्धित भएर अध्ययन अनुसन्धान गर्न चाहनेले पेश गर्ने प्रस्तावनालाई प्रकृति संरक्षण कोषको सिफारिसमा मात्र अनुमति प्रदान गरिनेछ । कुनैपनि विदेशी नागरिकलाई कुनै पनि कार्यका लागि वनक्षेत्रमा प्रवेश निषेध गर्ने नीति रहनेछ ।
१६. नगरपालिका भरी दुईवटा बन नर्सरी केन्द्र स्थापना गर्ने नीति लिइनेछ ।
१७. एक नगर एक उद्यान कार्यक्रमलाई वडा वडासम्म विस्तार गर्न वडा समितिहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१८. सडकछेउका उपयुक्त स्थलमा ससाना उद्यान, बगैँचा, निर्माण गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१९. वातावरण संरक्षणका लागि जडीबुटी जातका विरुवा व्यवसायिक जातका रुखका विरुवा उत्पादन गर्नका निम्ति सामुदायिक वनसँग सहकार्य गरी नर्सरी स्थापना गर्ने कार्यक्रम ल्याइनेछ ।

वन व्यवस्थापन

१. सूर्योदय नगरपालिकाको क्षेत्र अन्तर्गत पर्ने सामुदायिक बनको क्षेत्रमा क्रमशः बनबाटिका निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।
२. वन पैदावार व्यवसायी संघसँग सहकार्य गरी वृक्षरोपण तथा वन संरक्षण सम्बन्धी अभियान साथै वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन संचालन गरिने छ ।
३. सामुदायिक वनको व्यवस्थापन गर्न नगरको छुट्टै नीतिअनुरूप सामुदायिक वन र उपभोक्ता समिति सञ्चालन कार्यविधि तयार गरिने छ ।
४. वन पैदावार व्यवसायी सँग सम्बन्धीत सम्पूर्ण सेवाहरूलाई प्रभावकारी बनाउन वडा कार्यालयबाटै सेवा उपलब्ध गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

विपद् व्यवस्थापन

१. प्राकृतिक वा मानवीय कुनैपनि कारणबाट हुन सक्ने सम्भाव्य विपदबाट बच्न बचाउन सचेतना कार्यक्रम संचालन CRRT ,समुदायमा आधारित सहयोग टोली, टोलबस्ती स्तरमा निर्माण तथा परिचालन गरिनेछ ।
२. सम्भाव्य विपदबाट हुने क्षति कम गर्न आवश्यक पर्ने न्यूनतम यन्त्र साधन तथा औजारहरुको उचित व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३. विपद् उद्धारमा सबैभन्दा पहिला पुग्ने सुरक्षा निकायहरुमा उद्धारका लागि आवश्यक सामग्रीयुक्त बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
४. विपद् व्यवस्थापनलाई ३C को सिद्धान्त (समन्वय सहयोग तथा नियन्त्रण) का आधारमा संचालन गरिनेछ ।
५. उद्धार कार्यलाई व्यवस्थापन गर्न विपद् व्यवस्थापन शाखा स्थापना गरिनेछ। विपदसँग जोडिएका सबै उपकरणहरुलाई यही शाखामार्फत व्यवस्थापन र सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने नीति लिइनेछ ।

भूमि व्यवस्थापन

१. भूमि व्यवस्थापनका लागि नगरभित्रका सार्वजनिक जग्गाको अभिलेख तयार गर्ने एक समिति निर्माण गरी वडा कार्यालय तथा अन्य निकायसँग सहकार्य गरी निर्धारित समयमा नक्साङ्कन सहित प्रतिवेदन तयार गरिनेछ ।

१७. फोहरमैला तथा सरसफाई सम्बन्धी नीति

फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन सभ्यताको मापन

१. फोहर जसले गर्दछ मूल्य उसैले तिर्नुपर्दछ र फोहरबाट मोहर बनाउने नीतिलाई अवलम्बन गर्दै नगर क्षेत्रमा उत्सर्जन हुने फोहरमैलालाई व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ ।
२. नगरले एक स्थायी फोहोर मैला व्यवस्थापन स्थल तथा पृथकीकरण स्थल (Segregation Hut) व्यवस्था गर्ने तथा क्रमशः अन्य स्थलहरुमा समेत फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा पृथकीकरण स्थल (Segregation Hut) हरूको व्यवस्था गर्दै लगिनेछ ।
३. फोहरमैला नै उत्पादन नगर्ने गरेपनि न्यून गर्ने त्यसलाई पूनः प्रयोग गर्ने कार्यलाई व्यवहारमा अवलम्बन गर्न सरोकारवालाहरुको सहयोग र सहभागितामा सीपमुलक सचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने गराउने नीति लिइनेछ ।
४. फोहरमैला उत्सर्जन स्थलमा नै कुहिने र नकुहिने फोहर छुट्याउने र कुहिने फोहरलाई मल बनाई करेसाबारीमा प्रयोग गर्ने गराउने र बजारक्षेत्रमा करेसाबारी प्रतियोगिता र इस्टविन सफा राख्ने मुल्यांकन जस्ता प्रतियोगिता संचालन गरी पुरस्कृत गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
५. वडास्तरमा उत्सर्जन हुने फोहर वडास्तरमा नै संकलन केन्द्र तथा श्रोतमा नै प्रकृति अनुसार छुट्याउन व्यवस्था मिलाउन वडा समितिहरुलाई प्रोत्साहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
६. फोहरमैला प्रशोधन केन्द्रको निर्माण तथा संचालन गरिनेछ ।
७. नगरक्षेत्रमा उत्सर्जन हुने फोहरमैलालाई सार्वजनिक निजी साझेदारीको माध्यमद्वारा व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
८. सूर्योदय नगरपालिका क्षेत्र खुला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा भइसकेकोले सार्वजनिक स्थलहरुमा स्थानीय समुदायबाटै व्यवस्थापन हुने गरी शौचालयहरु निर्माण गर्ने गराउने नीति लिइनेछ ।
९. जनावरले निष्कासन गर्ने विष्टाको उचित व्यवस्थापन गर्ने र त्यसबाट अरुलाई दुर्गन्ध फैलाउने तथा रोगको बाहक बनाउने कार्यको जिम्मेवारी र जवाफदेहिता सम्बन्धित जनावरको धनी नै हुनुपर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१०. आनीबानी परिवर्तन सहितको पूर्ण सरसफाई अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
११. घोडचढी व्यवसाय र बंगुरपालन व्यवसायलाई व्यवस्थित गर्ने गराउने नीति लिइनेछ ।
१२. फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन २०६८ र नियमावली २०७० को पूर्ण कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१३. नगरभित्र उत्सर्जन हुने फोहरमैला व्यवस्थापन गर्न नयाँ संरचना तथा व्यवस्थापन विधि तयार गरी लागू गरिनेछ ।
१४. सूर्योदय नगरपालिकामा रहेका र निर्माण हुने ढलहरुलाई मापदण्ड अनुसार उचित व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।
१५. नगरक्षेत्रमा बंगुरसुँगुरपालन व्यवसायलाई आधुनिक रुपमा गन्धरहित प्रविधि अपनाई व्यवस्थापन गर्ने नीति बनाइनेछ र क्रमशः Pig Park को अवधारणा अवलम्बन गरिनेछ ।

१८. संस्थागत क्षमता विकास तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह नीति

सुदृढ संस्थागत क्षमता सेवा प्रवाहमा पारदर्शिता र चुस्तता

संगठनात्मक व्यवस्थापन

१. सेवा प्रवाह गर्ने संस्था तथा कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा समितिहरुलाई सेवा प्रवाह गर्न आवश्यक स्रोत र साधनको व्यवस्था गर्ने नीति ल्याइने छ ।
२. वडा कार्यालयबाट प्रवाह हुने सेवाहरुलाई थप सहज सरल पारदर्शी र सेवामुखी बनाउँदै लैजाने नीति लिइनेछ ।
३. नागरिक वडापत्रलाई समय सापेक्ष अद्यावधिक गरी प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
४. नगरपालिकाकामा कार्यरत कर्मचारी तथा शिक्षकहरुलाई कामको मूल्यांकन गरी पुरस्कार र दण्डित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

५. जनताको गुनासो सम्बोधन गर्न स्थानीय एफ.एम. रेडियोबाट हेल्लो सूर्योदय कार्यक्रमलाई यस वर्षपनि निरन्तरता दिइनेछ ।
६. नगरपालिकाका महत्वपूर्ण निर्णयहरूलाई नगरपालिकाको आधिकारिक वेबसाइटमार्फत सार्वजनिक गरिनेछ ।
७. नियमित प्रगति समीक्षा सार्वजनिक सुनवाई तथा क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
८. नगरपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूको आचारसंहितालाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
९. विषयगत शाखाहरू स्थापना गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१०. सम्पूर्ण गाउँघर क्लिनिक तथा खोपकेन्द्रबाट सामान्य स्वास्थ्य उपचार र औषधी समेत वितरण गर्ने व्यवस्थालाई लागु गर्ने नीति बनाइनेछ ।
११. ट्राफिक व्यवस्थालाई सहज सरल बनाउँदै सम्भावित सडक दुर्घटनालाई न्यूनीकरण गर्नका लागि सचेतनामुलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
१२. नगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन भएका यात्रुवाहक सवारी साधनहरूले लिने गरेको यात्रु भाडा दर दूरीका आधारमा नभएको लगायतका यात्रु भाडाका समस्याहरूलाई सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको समेत सहयोगमा समाधान गर्ने नीति लिइनेछ ।
१३. सूर्योदय नगरपालिकाले राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय रुपमा रहनसहन, संस्कृति, भूगोल, जलवायु, उत्पादन तथा अन्य कुनैपनि विषयहरूमा आधारित भए भगिनी सम्बन्ध स्थापित गर्ने नीति रहनेछ ।
१४. सूर्योदय नगरपालिकाभित्र सामाजिक संघसंस्था, समाजसेवी, जग्गादाता, करदाता सुरक्षा निकाय, पत्रकारिता, साहित्य संगीत,साना लघु उद्योगहरू, उपभोक्ता समिति, विद्यालय उत्कृष्ट विद्यार्थी, कर्मचारी, शिक्षक जस्ता क्षेत्रहरूलाई सम्मान तथा पुरस्कारको व्यवस्था गरी उत्प्रेरणा जगाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१५. सूर्योदय नगरपालिकालाई सूचना प्रविधिमैत्री नगरको रुपमा विकास गरिनेछ ।
१६. हाल भइरहेको सामाजिक परिचालकलाई आन्तरिक श्रोतबाट दरवन्दी सृजना गरी साविक गा. वि. स. हरूमा १ जना पर्ने गरी व्यवस्था गरिनेछ ।

वित्तीय व्यवस्थापन

१. स्थानीय तहको घोषणा सँगसँगै स्थानीय सरकारको रुपमा स्थापित नगरपालिकाले नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा रहेको एकल अधिकारको सूची र अनुसूची ९ मा रहेको साझा अधिकारको सूचीमा उल्लेखित वित्तीय श्रोत संकलनका क्षेत्रहरूको दायरा फराकिलो गरी बढीभन्दा बढी करदाताहरूलाई समेटेी कानून बमोजिम कर राजश्व सेवाशुल्क दस्तुर र दण्डजरिवाना संकलन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२. संविधानले अधिकार दिएका क्षेत्रहरूबाट वित्तीय श्रोत संकलनका लागि त्यसको विस्तृत अध्ययन गर्ने गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
३. आयवृद्धिका लागि सीमाना जोडिएका गाउँपालिका तथा नगरपालिकासँग सहकार्य गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
४. वित्तीय श्रोत संकलन तथा अभिवृद्धि गर्न सार्वजनिक नीति साझेदारी नीति अनुरूप सहकार्यलाई विभिन्न कार्यक्रमका माध्यमबाट सघन रुपमा लैजाने नीतिको अधिनमा रही करका दायराहरू फराकिलो बनाउने र बढीभन्दा बढी क्षेत्र ओगट्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
५. नगरपालिकाले उपलब्ध गराउने सबै सेवालाई शुल्क सँग आबद्ध गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
६. नियमित रुपले सबैभन्दा बढी कर बुझाउने करदातालाई वार्षिक रुपमा सम्मान गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
७. प्रत्येक व्यक्ति वा संस्थाले नगरपालिकालाई तिर्न बुझाउनु पर्ने सबै प्रकारका करहरूलाई एक अर्कासँग आबद्ध गरी सेवा प्रवाहसँग आबद्ध गरिनेछ । नगरपालिकालाई कुनैपनि किसिमको रकम तिर्न बुझाउन बाँकी भएमा उक्त रकम नबुझाउन्जेल सम्म नगरपालिकाबाट पाउने सेवा सुविधा स्थगित राख्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
८. करदाता पहिचानका लागि करदाता पासबुकको व्यवस्था गर्ने नीति रहनेछ ।
९. नगरलाई आमदानी हुने क्षेत्रको विकास र दिगोपनाको लागि लगानी गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।